

POSUDEK OPONENTA K DIPLOMOVÉ PRÁCI

Jméno studenta: Bc. Ondřej Kadlec

Název diplomové práce: Analýza kázání ThDr. Karla Farského s eklesiálními, sakramentálními a etickými motivy

Oponent: ThDr. Dalibor Jiří Vik, Ph.D.

V Praze, 3. 8. 2021

Předkládaná diplomová práce Bc. Ondřeje Kadlece má název „Analýza kázání ThDr. Karla Farského s eklesiálními, sakramentálními a etickými motivy“. Z formálního hlediska je v pořádku a splňuje požadavky na daný typ kvalifikační práce kladené, snad až na seznam zpracované literatury, který mohl být bohatší. Jako celek práce působí vesměs příznivým a sympatickým dojmem, což přičítám zejména autorově upřímnému zaujetí daným tématem, které na čtenáře z každé stránky doslova dýchá. Jako druhou devizu lze uvést autorův styl, který je čtivý, srozumitelný, poutavý, místy až upřímně lidový, avšak vždy spisovný a takřka bez závažnějších stylistických a gramatických chyb a překlepů. Je třeba uvést, že text se čte dobře a nenudí a v celkovém hodnocení by se na tento aspekt nemělo zapomínat ani u akademické literatury.

Dlužno však poznamenat, že někdy však právě tento styl, připomínající vzdáleně snad žánr populární publicistiky, může být i na úkor sdělení, zejména když se jím autor nechává unést k některým poněkud velikašským tezí a nemístným zjednodušením (tak nejkřiklavěji např. v otázce učení katolické církve o dědičném hříchu na s. 19, a jejím údajném pochopení člověka jako „semeniště zla“, které je realitě velmi vzdáleno, a autor neprojevuje porozumění pro nuance v postojích, které se formují v teologické diskusi o dědičném hříchu nejpozději od 4. stol.; zdá se, že autor zde neproblematicky přebírá populární až vulgární pohled, do něž se Farský – nejspíš vědomě a záměrně – stylizoval právě vzhledem k žánru a posluchačstvu homilií). Poněkud rušivě působí také takřka na každé stránce se opakující řečnické tázání po „motivacích“, „souvislostech“ a „příčinách“. Jsem přesvědčen, že práce by jako text ještě lépe fungovala bez tohoto nešvaru.

Nyní k poznámkám věcným. Práce si klade za cíl, dle autorových vlastních slov, „analyzovat homiletické dílo“ (s. 7) zakladatele a prvního patriarchy ČCS Karla Farského, a to s předpokladem, že se mu na něm podaří lépe pochopit fenomén vzniku nové církve. V této souvislosti si autor klade otázky, na které bude chtít na základě analýzy Farského kázání odpovědět: „V čem bylo jeho poselství výjimečné a originální? Proč si nová církev v době krátce po svém založení získala tolik příznivců? A proč vůči ní byla dominantní katolická církev od počátku v opozici? A jak s těmito fenomény Farský dokázal pracovat?“ (s. 7). Zde je třeba říct, že téma práce bylo zvoleno dobře a rozhodně stojí za pozornost i hlubší zpracování. Ve stanovení cílů se však od samého počátku projevuje jistá nevyjasněnost v tom, z jaké perspektivy vlastně autor chce Farského kázání zkoumat. Z otázek, které si klade a které byly uvedeny výše, totiž nepřímo vyplývá, že autor

Farského kázání pojímá nikoli jako specifický rétorický žánr nebo teologický fenomén (tomu by odpovídaly jiné typy otázek), ale jako svého druhu historické dokumenty, v nichž chce hledat aspekty dějinných souvislostí vzniku CČS. Toto konkrétní vymezení však autor sám výslovně neuvádí, čímž trochu budí dojem, jako by si nechával pootevřená zadní vrátka i pro eventuální další vývody a závěry (a vsutku, na s. 10 např. přidává otázku zkoumání rázu psychologického – totiž jak se ve Farského kázáních odrazila zkušenost s předčasným úmrtím jeho otce; v závěru pak na s. 60 poněkud modifikuje cíl celé práce, který nyní vidí jako „vytvoření kompendia z Farského myšlenek a poselství“; a konečně v samotných analýzách kázání nesleduje autor systematicky jen Farského postoje a komentáře k historickým skutečnostem, ale všímá si i mnoha dalších prvků). Je to škoda, protože kdyby autor cíle projasnil a sjednotil, mohla práce být kompaktnější a snad i badatelsky přínosnější. Metodologie je dle mého soudu jinak v pořádku. Autor výslovně uvádí, že Farského kázání existují desítky, ale že on sám vybral pro analýzu jen sedmáct z nich, která spadají do některé z jím sledovaných tematických skupin (církve a společnost, svátosti, etika; s. 7). Na druhou stranu i toto rozhodnutí bylo snad možno lépe zdůvodnit (není jasné, na jakém základě bylo učiněno).

Vzhledem k tomu, že se v případě Farského jedná o osobnost, jejíž život i dílo byly v minulosti i současnosti již mnohokrát zpracovávány, měl autor dle mého názoru věnovat více pozornosti a prostoru práci se zdroji. Očekával bych zejména alespoň stručné nastínění a roztřídění Farského díla, v jehož rámci je třeba postily také hodnotit, dále nějaký výčet sekundární literatury o Farském, konečně i detailnější rozbor zdrojů kázání samotných (čtenář se třeba nikde nedozví, kde se Farského kázání vyskytují, kromě jedné publikace *Postily* z roku 1952 – jde o výbor? Nebo o kompletní souborné vydání?). V seznamu použité literatury překvapivě absentuje zásadní monografie Trtíkova, rovněž nedávno vydaná práce Chadimova, podobně se jako zdroj ani jednou neobjevuje časopis *Český zápas*, ačkoli autor v úvodu píše, že právě zde byla Farského kázání publikována. Aby byly tyto výtky lépe pochopitelné, uvedu je na konkrétním zástupném příkladu: Kapitola 1.1 nazvaná „Mládí a studia“ je jakýmsi opakováním vybraných biografických prvků z Farského života, navíc namátkou vybraných prakticky jen z jediného zdroje – *Sborníku* z roku 1928. Mnohem lépe by namísto této kapitoly práci slušel výčet sekundární literatury o Farském spolu s kritickým zhodnocením těchto pramenů.

Samotné analýzy kázání z tematického hlediska skrývají značný potenciál, což si autor uvědomuje a projevuje několik významných náběhů k jeho uchopení – zajímavá je identifikace Farského akcentu na pedagogickou stránku církevní praxe, což je motiv signifikantní zejména pro svou příbuznost s Komenského koncepcí, v níž náboženské vyučování je vzhledem ke všemu dalšímu vlastně nejvyšší a zastřešující instancí, dále autor vyzdvihuje Farského motivy sociální (postavení žen a dětí) a správně si všímá i motivů reformně-církevních atd. Oceňuji zde autorovu snahu o provedení shrnutí analýz na konci každé kapitoly, což je čtenářsky přívětivé. Mám však za to, že k hlubšímu vytěžení motivů Farského kázání v této diplomové práci chybí nějaký ucelený referenční rámec, ve kterém by mohl provést patřičné zhodnocení nebo vůči němuž by mohl tyto

motivy vztáhnout. Tímto rámcem by mohlo být jak např. Farského dílo jakožto celek, tak třeba kázání jiných představitelů CČS z této doby, nebo postily z prostředí katolického apod. Takto závěr práce, v němž se autor pokouší i o určitou aktualizaci Farského poselství, vyznívá bohužel poněkud naplano.

Shrnutí: Na jedné misce vah je dobře zvolené téma, autorovo upřímné nasazení, snad i dílem spisovatelské nadání a náběhy k odvážně rozmáchlým, ba mnohde dramaticky vystavěným závěrům, na druhé ne zcela ujasněné cíle a málo přesvědčivá práce se zdroji, které nakonec způsobují, že správně pojatý úmysl nebyl dotažen do očekávané podoby a forma někde zvítězila nad obsahem sdělení, nadšené dojmy nad badatelskou sebekázní.

Navrhuji hodnocení: 2 - 3 dle průběhu obhajoby.

Dalibor Jiří Vik